

Rødts kraftplan: **Kraft til folk og foredling**

Innhold

Kraft til folk og foredling	s. 4
Rødts tiltak for å sikre mer kraft	s. 6
Hvordan Rødt vil sikre nok kraft fra de ulike energikildene	s. 7
Energikilder som ikke legges til grunn i Rødts kraftplan	s. 11
Konsekvenser for vannkraften av Rødts kraftplan	s. 11
Hva er kraftbehovet?	s. 12
Hva skyldes de ulike prognosene om økt forbruk?	s. 12
Kraftbehov for å kutte utslipp	s. 13
Kraftbalansen i Norge med Rødts politikk	s. 14
Rødts tiltak for å prioritere kraft til riktige formål	s. 15
Rødts tiltak for å ta tilbake kontroll over krafta	s. 16
Sette en makspris på strøm for innenlands forbruk.	s. 16
Toprissystem og krav til energibruk	s. 17
Forsyningssikkerhet og kontroll over krafteksporten	s. 17
Stans og reverser integreringen i EUs energipolitikk	s. 18
Rødts tiltak for å ta kontroll over krafta i kommunene	s. 19
Noter	s. 22

Rødts stortingsgruppe

Postadresse: Stortinget, Postboks 1700 Sentrum, 0026 Oslo

E-post: postmottak.rodt@stortinget.no

Telefon: 23 31 23 95

Rødt

Adresse: Storgata 33c, 0184 Oslo

E-post: roedt@roedt.no

Telefon: 22 98 90 50

Utgitt august 2023.

Kraft til folk og foredling

Etter flere tiår med miljø- og næringspolitisk handlingslammelse haster det mer enn noen gang å kutte utslipp, bevare naturmangfoldet og ta vare på og omstille norsk industri. Norge må vise at det er mulig å være et sterkt velferdssamfunn uten å ødelegge natur og klima.

Da er spørsmål om kraft, både hvor den skal komme fra og hva den skal brukes til, avgjørende for politikken.

Norge har fortsatt et betydelig kraftoverskudd, men vi har ikke evige mengder fornybar kraft. Nå er det mange som etterspør mer kraft til både gode og mindre gode formål. Rødt mener at vi må prioritere krafta til de viktigste tingene. Vi kan ikke sløse bort krafta vi har. Vi må sikre at bruken av krafta gir oss sysselsetting, bosetting og liv i distriktene, og verdiskaping, uten å ødelegge miljøet.

Rødt vil sikre lokale hjørnesteinsbedrifter gjennom å prioritere kraft til den foredlende industrien. Vi må sikre at krafttilgangen er forutsigbar, og at kraftprisene er billige nok til at industrien overlever, mens de får kuttet utslipp og gjør seg uavhengig av fossil energi. Rødt vil derfor gi fastlandsindustrien forrang på krafta, framfor å tappe stikkontaktene på land og sende strømmen til sokkelen. Elektrifisering av sokkelen kan bli Norgeshistoriens største strømsløseri. Å bruke 10 prosent av kraftproduksjonen på dette er å grønnvaske Norges største leverandør av klimagassutslipp.

Utslippene fra utvinninga av olje står for bare et par prosent av de totale utslippene fra bruken av olja. Derfor må vi heller redusere oljeproduksjonen enn å bruke enorme mengder kraft på utvinning. Hvis vi ikke tar grep nå gjennom politisk styring og en aktiv stat, vil vi risikere en smell når landene rundt oss utfaser fossil energi. Vi trenger en styrt omstilling som satser på løsninger som kutter utslipp og sikrer arbeid til alle samtidig.

Ved siden av industri er transport den sektoren med størst behov for utslippskutt. Transporten må over på elektrisitet eller andre utslippsfrie alternativer som for eksempel biogass. Men når personbiler bare brukes 3,2 prosent av tiden, vil det være en bedre løsning å sikre at det går nok busser, trikker og baner i tettbygde strøk, istedenfor å bytte ut alle fossilbilene en til en med elbiler.¹ Det er urealistisk å tenke at vi skal fly like mye i framtida, når vi ikke skal bruke fossil energi. Da er et mye mer effektivt med et godt utbygd, elektrifisert togtilbud der det er mulig. Rødt vil forby privatfly til persontransport som ikke er begrunnet i liv, helse og sikkerhet. Vi vil innføre en progressiv flyavgift for reiser mellom de store byene i Norge der det er god togforbindelse, og utenlands utover én tur i året. Distriktene og kortbanenettet skal skjermes for denne avgiften.

Strømmen må komme folk til gode til en pris som er overkommelig, og som gjenspeiler produksjonskostnadene. Det er et nasjonalt ansvar å sikre varme og lys i husene. Staten skal ikke legge til rette for at kraftselskapene får profitere på folks nødvendige strømbehov ved å importere skyhøye priser på norsk vannkraft fra et europeisk marked.

Hver gang vi bygger ut et nytt vindkraftanlegg eller en ny motorvei til flere elektriske personbiler, ødelegger vi natur. Rødt er tydelig på at vi ikke kan fortsette med evig vekst på begrensede ressurser. Også fornybar energiproduksjon har omkostninger. Derfor kan vi ikke bare ukritisk elektrifisere alle sektorer, uten å vurdere om det faktisk er den riktige løsningen. Å bare bytte ut den fossile kraftbruken med fornybar kraft og fortsette med evig vekst vil føre til mer naturødeleggelse.

Foto: Anatoliyo Shostak / Unsplash.

Rødt sier nei til ny vindkraftutbygging på land og til havs. Vi sier nei til ødeleggende vindturbiner som raserer naturen og livsgrunnlaget vårt. Havvind har vært framsatt av mange som den store løsningen på kraftbehovet framover. Men prognosene for hvor mye kraft vi faktisk kan få fra havvind, er lavere enn vyene. Havvind kan komme i konflikt med fiskeriene og ødelegge verdifullt naturmangfold. Vi må være føre var, stanse naturødelegelsene og ta vare på fiskeriarbeidsplasser i kystfiske og videreforedlingsindustrien. Istedenfor utbygging som kan true økosystemer og andre varige næringer må vi sikre at vi bruker den krafta vi har godt og at vi opprettholder og styrker næringer vi har levd av i århundrer og kan leve av også i framtida.

Det gjør vi gjennom bedre bruk av energi, gjennom å satse på både biogass, bergvarme og solkraft, og å ikke eksportere kraft gjennom nye utenlandskabler, men heller gjennom foredlede produkter laget av norsk industri.

Dette er Rødts plan for hvor vi vil begynne for å sikre et kraftforbruk som prioriterer nasjonale samfunnshensyn og sikrer kraftbalansen i framtida. Til sammen viser vi at vi med Rødts forslag vil ha nok kraft, også uten vindkraft til lands og til havs, for å møte de utfordringene Norge står overfor.

Planen viser at selv uten å bygge mer vindkraft eller å gjennomføre store, naturskadelige vannkraftutbygginger kan Norge både nå klimamålene til 2030, kutte alle klimagassutslipp mellom 2040 og 2050, og sitte igjen med mer kraft til overs enn i dag til ny industri og et fortsatt kraftoverskudd.

RØDT VIL TA TILBAKE KONTROLLEN OVER KRAFTA, BÅDE NASJONALT OG LOKALT, GJENNOM Å:

- innføre makspris på strøm, fremfor importert pris fra strømbørsen (nasjonalt og lokalt).
- prioritere bruken av kraftressursene våre, ikke sløse dem bort på kryptofabriker, andre unødvendige datasentre og elektrifisering av sokkelen.
- si nei til ny vindkraft som bygger ned natur og truer andre næringer.
- begrense krafteksport når det er lite vann i magasinene.

FOR Å SIKRE NOK FORNYBAR KRAFT TIL NORGE INNEN 2030 VIL RØDT BLANT ANNET:

- spare inntil 15 TWh på å ikke elektrifisere resten av sokkelen.
- spare 15 TWh på å energieffektivisere bygg.
- spare 3 TWh strøm gjennom økt fjernvarmeproduksjon.
- spare 8 TWh gjennom økt bruk av varmepumper, inkludert bergvarme, som alternativ oppvarming.
- spare 3 TWh på energieffektivisering i industrien.
- sikre 8 TWh fra solkraft gjennom støtteordninger, krav til nye bygg og statlige investeringer.
- sikre 3 TWh fra biogass, til både strømproduksjon og annen energiproduksjon, gjennom statlige investeringer og støtteordninger.
- sikre 4 TWh gjennom oppgradering av vannkraft.

Marie Sneve Martinussen
Leder i Rødt

Sofie Marhaug
Energi- og miljøpolitisk talsperson for Rødt

Rødts tiltak for å sikre mer kraft

Hva er mulig fram til 2030 og 2040?

Tabell 1: Hvor Rødt vil hente mer kraft til 2030 og 2040

	2030	2040
<i>Kraftoverskudd med dagens forbruk (per 2021)</i>	<i>Minst 16 TWh</i>	<i>Minst 16 TWh</i>
Kraftproduksjon under bygging, per siste kvartal 2022	1 TWh	1 TWh
Solkraft	8 TWh	20 TWh
Biogass som alternativ energikilde	3 TWh	10 TWh
Økt produksjon av fjernvarme til oppvarming	3 TWh	6 TWh
Økt bruk av bergvarme og andre varmepumper	8 TWh	15 TWh
Energieffektivisering i bygg	15 TWh	23 TWh
Energieffektivisering i industrien	3 TWh	5 TWh
Oppgradering av vannkraft, minus redusert produksjon fra vilkårsrevisjoner	4 TWh	9 TWh
Redusert produksjon ved riving av Fosen og Roan vindkraftverk	- 2 TWh	- 2 TWh
Sum	59 TWh	103 TWh

Foto: Nikola Johnny Mirkovic / Unsplash.

Hvordan Rødt vil sikre nok kraft fra de ulike energikildene

Kraftoverskudd

Kraftproduksjonen i Norge er væravhengig, selv om vi kan lagre store deler av vannkraften vår. Derfor regner vi med «normalårsproduksjon», som er det vi vil produsere i et vanlig år. Per november 2022 er den 156 TWh. Det høyeste forbruket de siste fem årene var 139,7 TWh, mens det i 2022 var nede på 133,5 TWh.

Med dagens normalårsproduksjon, og forbruket fra 2019-2022, har vi et overskudd mellom 23 og 16 TWh årlig. I denne kraftplanen er vi nøkterne og legger forbruket i toppåret til grunn, og regner dermed med et årsoverskudd på 16 TWh.

Solkraft

I dag bidrar solkraft med 0,22 TWh i den norske kraftmiksen.² Regjeringens energikommisjon, som la fram sin rapport februar 2023, mener at 5 til 10 TWh solkraft er realistisk innen 2030.³

En rapport fra Multiconsult på oppdrag fra Solenergiklyngen i 2022 la til grunn at det på «egnete tak og fasader på forretningsbygg, hus, fjøs og garasjer» i Norge er potensiale for å bygge ut hele 66 TWh.⁴

Rødt har foreslått å få på plass et rammeverk for bakkemonterte solkraftverk som viser hvordan utbygging kan skje med få inngrep og lavt konfliktnivå, en statlig plan for utbygging av 10 TWh innen 2030, og krav om solceller på offentlige bygg (uten verneverdier) og nye bygg.⁵

Her legger vi til grunn at vi kan realisere 8 TWh i 2030, som er i midtsjiktet av det energikommisjonen tror er mulig, og at en stortilt satsing kan føre til 20 TWh innen 2040. Vi vil prioritere at dette skjer på tak og på grå arealer, altså arealer som allerede er nedbygd, og heller ikke i konflikt med landbruk.

Biogass

I dag produseres det 0,7 TWh biogass i Norge.⁶ Potensialet med dagens råstoffbase, og dagens teknologi, er 6 TWh. Her regner vi med å i alle fall kunne realisere halvparten av dette potensialet til 2030.

Samtidig er biogass teknologien under utvikling. Med dagens råstoffbase kan ny teknologi gi 15 TWh. Med råstoff som muligens kan brukes i framtida, blant annet fra havbruksnæringen, er potensialet langt større. Vi satser på utvikling og utrulling av biogass over statsbudsjettet, både gjennom å øke midlene til virkemiddelapparatet i Bionova og Enova, gjennom å lage en nasjonal plan med virkemidler for etablering av et nasjonalt nettverk av fyllestasjoner med flytende biogass, og fritak for biogasskjøretøy for bompenger overalt, ikke bare i byene. Vi vil sikre at mye mer råstoff tas i bruk, og selskapene må få økonomiske incentiver til å ta vare på avfall. Men mye av potensialet er fra havbruk, og siden det er usikkert hvilken vekst havbruksnæringen kan ha innenfor gode, økologiske rammer regner vi bare med 10 TWh innen 2040..

Fjernvarme

Bruk av fjernvarme som oppvarmingskilde i bygg gjør at vi kan spare strøm til andre formål. I dag bidrar fjernvarme med 7,5 TWh.⁷ Energikommisjonen mener at en vekst på 2-4 TWh er realistisk innen 2030, og at potensialet er det dobbelte igjen innen 2040.⁸ Et tiltak for å realisere dette er å gå vekk fra netto energi og over til levert energi som målepunkt i byggt teknisk forskrift og energimerkeordningene. Netto energi er en teoretisk størrelse, mens levert energi tar hensyn til den gode virkningsgraden som blant annet fjernvarme, varmepumper og lignende har. Dessverre har et flertall på Stortinget tidligere stemt ned våre forslag om dette.

Strengere krav til utnyttelse av overskuddsvarme i industri kan også bidra til å nå energikommisjonens mål, om denne varmen tilføres fjernvarmeanlegg eller lignende.

Kommunene må få et større ansvar for, og bedre muligheter til, å planlegge gode varmeløsninger i sentrale strøk.

Vi legger oss midt i energikommisjonens anslag, og regner med 3 TWh til 2030 og 6 TWh til 2040.

Varmepumper og bergvarme

Her inngår både bergvarmepumper, det vil si geotermisk varme, og andre typer varmepumper som luft-til-luft/luft-til-vann/væske-til-vann-varmepumper. Varmepumper har vært en av de viktigste bidragsyterne til å redusere energibruk i bygg de siste årene. Selv om det er vanskelig å anslå hvor mye strøm som spares fra varmepumper i bygg i dag, vet vi at potensialet fortsatt er stort.⁹

Asplan Viak har anslått at geotermisk varme kan erstatte 33 TWh strøm som brukes til oppvarming.¹⁰ Forskere har anslått at Norge i dag bare henter ut 4 TWh, mens svenskene på sin side henter ut langt mer allerede – 17 TWh.^{11 12}

Energikommisjonen mener 6-11 TWh er realistisk fra disse kildene til sammen innen 2030.

Vi vil sørge for at mer av potensialet for geotermisk varme blir realisert, samtidig som vi vil sikre installering av langt flere små varmepumper. Dette vil vi gjøre ved å øke støtten gjennom Enova til slike tiltak og gi mer ansvar til kommunene for planlegging av varmeløsninger, inkludert å la dem pålegge slike løsninger i reguleringsplaner.

Energieffektivisering i bygg

I dag bruker norske boliger ca. 40 TWh strøm og bygg for tjeneytende sektor ca. 25 TWh strøm.¹³ I husholdningene går 67 prosent av det samlede energiforbruket til oppvarming og 13 prosent til varmtvann. Resten går til elektriske apparater som vaskemaskiner, komfyr og PC, og til lys. Både oppvarming og varmtvann finnes det en rekke alternativer til strøm.

Stortinget har flere ganger vedtatt et mål om å redusere energibruken i bygg med 10 TWh, første gang i 2016, uten at det har skjedd i nevneverdig grad.

Vi legger til grunn at vi kan ta ut 15 TWh av dette potensialet til 2030, og 23 TWh innen 2040.

Dette er synd, fordi strømforbruket i bygg er det som svinger mest med temperatur og dermed utfordrer kraftsystemets evne til å levere. Energikommisjonen mener vi har mye å spare ved å gjøre byggene våre mer energieffektive, ved å for eksempel isolere mer og bytte ut vinduer. Rødt vil ha bedre støtteordninger for energieffektivisering. Vi har i flere år, også før vi så en stor vekst i strømprisen, prioritert dette i våre alternative statsbudsjetter. I alternativt statsbudsjett for 2023 satte vi av 800 millioner mer til støtteordningene for energieffektivisering. Vi har foreslått å gjøre ordningene mer tilgjengelige for alle, uavhengig av inntekt, ved å støtte flere teknologier som er velkjente fra før, og å gi utbetaling samtidig som innkjøpet gjøres. I dag er kravet til egenkapital og utlegg en barriere fra mange. Bedre støtte til varmepumper, etterisolering, vindusskifte og lignende kan gi store resultater. Selv om Rødt har fått gjennomslag for dette i Stortinget, har regjeringen trenert vedtakene.^{14 15}

Energikommisjonen mener det er realistisk å redusere energibruken fra bygg totalt sett med 15-20 TWh innen 2030. Et forskningsprosjekt ved NTNU viser at potensialet for energieffektivisering i bygg, utenom solenergi, er ca. 35 TWh mellom 2020 og 2050.^{17 18} Vi legger til grunn at vi kan ta ut minst 23 TWh av dette potensialet innen 2040.¹⁶

Energieffektivisering i industrien

Energikommisjonen mener 1-5 TWh er realistisk å spare fra industrien innen 2030. For å få til dette vil vi blant annet innføre strengere krav til utnyttelse av overskuddsvarme i industri og stramme inn kravene for bruk av midlene gjennom CO₂-kompensasjonsordningen.

Vi regner med å kunne spare 3 TWh til 2030, og at vi kan nå potensialet på 5 TWh innen 2040.

Vannkraft

NVE anslår at det vil komme opp mot 11 TWh ny vannkraftproduksjon i Norge fram mot 2040.¹⁹ I deres anslag kommer 5 TWh fra utvidelser i eksisterende og fra nye vannkraftverk, 3 TWh fra opprustninger til nye, mer effektive turbiner, og 4 TWh fra økt tilsig på grunn av klimaendringer. NVE regner med å tape 1 TWh fra revisjon av konsesjoner og strengere miljøkrav.

I deres analyser legger NVE en global oppvarming på 2,5-4,5 grader fram mot 2100.²⁰ Gitt dagens politikk er det sannsynlig at vi kan ende på opp mot 4,5 graders oppvarming og bryte målet i Parisavtalen. Men vi kan ikke gå med på en forutsetning som strider så sterkt med de globale klimamålene, som Rødt selvsagt støtter. Vi har derfor ikke tatt med de 4 TWh som skyldes klimaendringer i videre beregninger.

Rødt vil ikke ha store nye vannkraftutbygginger og går mot kraftutbygging i vernede vassdrag, men er åpne for å bygge ut småkraftverk der det ikke går på bekostning av naturressurser. Vi legger oss derfor på et litt mer konservativt anslag enn NVE, og antar det kommer 2,5 TWh fra ny vannkraft innen 2040.

Estimatene for økt kraftproduksjon ved å oppgradere og utvide eksisterende vannkraftverk varierer og tallene som sies høyt er alt fra 5 TWh til 35 TWh. En ren oppgradering av turbiner uten utvidelse av vannkraftverkens kapasitet kan gi i alle fall 3 TWh ekstra til 2040.²¹ Slike oppgraderinger gir ifølge Naturvernforbundets (NNV) rapport «Fossilfritt Norge» ikke store negative miljøkonsekvenser.²² Dette innebærer både å skifte ut maskin- og elektrotekniske komponenter i alle kraftverk som ikke har gjennomgått slike tiltak de siste 20 åra, samt andre tiltak som utbedring av tunneler og rørgater.

NVEs anslag er at det er et teknisk-økonomisk potensial for oppgradering og utvidelse av vannkraftverk på 7,6 TWh.²³ Forskere ved NTNU anslår at det teoretiske potensialet er mellom 22 og 30 TWh, men at miljøhensyn og andre avveininger vil gjøre tallet lavere.²⁴ NVEs anslag baseres på gjeldende økonomiske politikk, som ikke gjør det lønnsomt å ruste opp og utvide eksisterende vannkraftverk. Det ønsker Rødt at det skal være, og vi vil styre kraftelskapene til å få gjort flere oppgraderinger og utvidelser som sikrer mer stabil krafttilgang.

Dersom vi åpner for å utvide eksisterende vannkraftverk kan vi få mer kraft ut av vann og natur hvor det allerede

er gjort inngrep. Dette vil sannsynligvis medføre miljøkonsekvenser, og det må gjøres konsekvensanalyser og avveininger for hvert enkelt kraftverk.

NVE legger til grunn et krafttap på 1 TWh gjennom vilkårsrevisjoner. Når konsesjonene revideres, bør vilkårene for vassdragsnaturen bedres. Økt minstevannføring i 50 prioriterte vassdrag vil gi et årlig tap i kraftproduksjonen på 2,3-3,6 TWh, ifølge NNV. Vi legger derfor til grunn samme forutsetning som NNV, at vi taper 3,5 TWh på grunn av dette.²⁵

I tabell 2 viser vi hvordan våre og NVEs anslag skiller seg fra hverandre. Vi anslår at 9 TWh innen 2040 balanserer miljøhensyn og kraftbehov bedre enn NVEs anslag. Vi legger til grunn at vi kan realisere noe under halvparten av dette innen 2030.

Tabell 2: Oversikt over NVEs estimer for endring i TWh fra vannkraft, og hva Rødt legger til grunn i videre beregninger

	NVE	Rødt
Økt tilsig på grunn av klimaendringer	4	0
Opprusting og utvidelse	3	10
Vilkårsrevisjoner	-1	-3,5
Ny vannkraft	4	2,5
Totalt	11	9

Elektrifisering av sokkelen og andre olje- og gassinstallasjoner

Elektrifisering av olje og gass, det vil si å erstatte gassturbiner på olje- og gassplattformer eller landanlegg for petroleum med strøm, er forventet å øke strømforbruket drastisk de neste årene.

Offshore Norge, interesseorganisasjonen for olje og gass, sier de har planer for opp mot 15 TWh økt strømbruk i 2030. Det ligger an til å bli med kraft fra land, som vil tappe strømmettet og øke prisene. Statusrapporten for oljenæringens arbeid med å nå klimamålene viser at svært få av prosjektene for elektrifisering av sokkelen som planlegges, er planlagt med havvind.²⁶ For noen måneder siden utsatte Equinor et havvindprosjekt.²⁷

Rødt er mot å tappe stikkontaktene på land og sende strømmen til sokkelen, og med det forlenge oljeavhengigheten. Vi ønsker en utfasingsplan for olje og gass, som hindrer en krasjlanding og sikrer arbeid til alle, som du kan lese mer om i vår klimaplan .

Tabell 3: Anslag for økt kraftforbruk fra olje- og gassektoren som følge av elektrifisering

Offshore Norge ²⁹	Økning fra 2022 til 2030 med besluttede og planlagte prosjekter	8 TWh økning
Offshore Norge	Økning fra 2022 til 2030 med besluttede og planlagte prosjekter, og mulige prosjekter selskapene vurderer	13 TWh økning
Offshore Norge	Økning fra 2022 til 2030 med besluttede og planlagte prosjekter, mulige prosjekter selskapene vurderer og andre identifiserte prosjekter	16 TWh økning
NVE ³⁰	Forventet økning fra 2021 til 2035.	7 TWh økning
Miljødirektoratet ³¹	Behov fram til 2030 for å nå klimamålene	9 TWh økning
ZERO ³²	Behov fram til 2030 for å nå klimamålene	11 TWh økning
Statnett ³³	Økning fra 2017 til fullelektrisk med hydrogen, dvs. fullt potensiale – mot 2050	20 TWh økning

Energikilder som ikke legges til grunn i Rødts kraftplan

Vindkraft på land

Rødt er mot å bygge nye vindkraftverk på land. Vindkraftutbyggingen i Norge har gitt energi, men også ødelagt mye natur og viktige friluftsområder. Mange av stedene der det er bygget ut vindkraftverk har det ødelagt store naturområder og hatt destruktiv innvirkning for reindrift.

I 2020 analyserte Norsk institutt for naturforskning hvor mange vindkraftverk som oppfylte kriteriene miljøorganisasjonen WWF stilte for å kunne tillate vindkraftutbygging. Kun 5 av de da 94 vindkraftverkene på land i Norge oppfylte alle disse kriteriene.³⁴ Dette viser at vindkraftutbygging på land i Norge i stor grad er uforenelig med godt naturvern. Vi sier derfor nei til mer vindkraft på land.

Reindrift og vindkraft går ikke sammen. Beiteområdene til reindrift er allerede truet av utbygginger og klimaendringer. Det har ført til mye konflikt, både den pågående Øyfjellet-saken på Helgeland og den kjente Fosen-dommen. Der ble det slått fast at vindkraftverkene var en så stor trussel mot reindriften at det å gi konsesjon brøt reindriftsutøvernes menneskerettighet til å utøve sin kultur.

Vi legger til grunn at det ikke bygges mer vindkraft på land i denne planen. Vi har også regnet med et tap på 2 TWh ved å rive turbinene på Fosen og Roan vindkraftverk, som har fått sin konsesjon kjent ugyldig i høyesterett i 2021.

Kjernekraft

Kjernekraft er en utslippsfri kraftkilde, som ikke er tatt i bruk i strømforsyningen i Norge. Dette skyldes blant annet at konsekvensene om ulykken først skulle være ute er dramatiske, at det fortsatt ikke finnes en permanent løsning på avfallsproblemer, og at Norge har hatt god tilgang på regulerbar vannkraft.

Samtidig har vi vært tett koblet på Sverige i mange tiår, hvor atomkraft har vært en viktig del av energimiksen. Rødt er mot å satse på kjernekraft i Norge, men støtter å forske videre på ny kjernekraftteknologi basert på thorium, som kanskje kan være en del av framtidens energimiks.

Havvind

Rødt er mot å bygge ut havvind i norske havområder nå. De norske havområdene er dårlig kartlagt for naturverdier, og vi vet for lite om sameksistens med fiskeri. Naturkonsekvensene kan bli store, både for marint liv og for karbonopptak i havbunnen. Havforskningsinstituttet peker fortsatt på stor kunnskapsmangel. Vi legger derfor til grunn føre-var-prinsippet, og vil ikke bygge ut havvind før vi kan garantere at det ikke ødelegger natur, biologisk mangfold og arbeidsplassene innen fiskeri og videreforedling.³⁵

Konsekvenser for vannkraften av Rødts kraftplan

I dag er 89 prosent av kraftproduksjonen i Norge fra vannkraft, hvorav $\frac{3}{4}$ av denne igjen er regulerbar, det vil si at produksjonen kan styres ved at vann spares i magasiner. Fordi Rødt satser på energieffektivisering, oppgradering av vannkraft og alternative former for oppvarming, vil regulerbar vannkraft fortsatt være ryggraden i kraftsystemet i Rødts plan. Dette vil suppleres av uregulerbar kraft, både det vi har fra før (i hovedsak vannkraft som ikke kan magasineres og eksisterende vindkraft) og det vi vil tilføre (solkraft), men i mindre grad enn det stortingsflertallet legger opp til med sin vindkraftsatsing på land og til havs.

Mange av vannkraftverkene i Norge må gjennom en oppgradering for å kunne levere mer effekt i de tidspunktene det kreves, også med Rødts kraftplan. Det vil vi sørge for gjennom økt politisk styring av kraftselskapene, om nødvendig. Vi vil også vurdere å inngå forpliktende avtaler mellom staten og kraftselskapene, om å gjennomføre oppgraderinger for økt produksjon eller effekt, slik flertallet i energikommisjonen foreslår.³⁶

Med en satsing på energieffektivisering og alternative former for oppvarming kan vi også redusere effekttoppene og svingningene, og sørge for at dette skjer mer skånsomt for naturen enn en storstilt utbygging av vindkraft fører til.

Hva er kraftbehovet?

Selv om Norge enda har et kraftoverskudd peker flere analyser på at store planer om økt forbruk kan gi oss kraftunderskudd om få år. Planene for økt forbruk kommer både fordi vi skal fase ut fossil energi til fordel for fornybar strøm, og fordi det er planer om nytt forbruk.

Tabell 4: Ulike analyser av vekst i norsk kraftforbruk

	2030	2040	2050
NVE (2021) Langsiktig kraftmarkedsanalyse ³⁷	25 TWh	36 TWh	
Energikommisjonen (2023) ³⁸	21-35 TWh		
Statnett (2022), lav forbruksprognose ³⁹	23 TWh	45 TWh	50 TWh
Statnett (2022), høy forbruksprognose	38 TWh	100 TWh	120 TWh
Statnett (2022), ekstra høy forbruksprognose	38 TWh	100 TWh	160 TWh
Miljødirektoratet (2023) ⁴⁰	34 TWh for utslippskutt alene		
THEMA Consulting, for NHO (2022) ⁴¹	57 TWh		
PwC (2022) ⁴²	70 TWh		

Hva skyldes de ulike prognosene om økt forbruk?

Prognoser om økt forbruk skyldes i hovedsak to ting; at fossil energibruk byttes ut med elektrisk energibruk og økt industriproduksjon. Få anslår at det vil komme økt forbruk til alminnelig forbruk i offentlige eller private bygg. De fleste analysene legger til grunn at vi både har klimamål vi vil nå, og at det finnes store planer om ny industri. Thema Consulting/NHO anslår for eksempel at forbruket i 2030 er økt med 10 TWh til batterifabrikker og 9 TWh til datasentre. Det er et politisk valg om man skal legge til rette for så store utbygginger. Rødt ønsker ny industribygging, men understreker at kraftutbygging må skje på en måte som ikke forsterker naturkrisen, og at vi må sikre nok kraft til å kutte eksisterende utslipp.

NVE skiller seg ut, ved at de utarbeider langsiktige kraftmarkedsanalyser med utgangspunkt i dagens politikk og dagens virkemidler, og tar for eksempel ikke høyde for at politikken vil endres for å nå klimamål.

/ Unsplash.

PWC har det største anslaget om forbruk i 2030. Der er 40 TWh satt av til utslippskutt, og 30 TWh til ny industri.

I Statnetts rapport «Et elektrisk Norge» peker de på at Norge hadde en samlet energibruk på 276 TWh i 2017.⁴³ 143 TWh var fossil energi, mens 133 TWh var bruk av elektrisitet. Heldigvis er elektrisitet mye mer effektivt enn fossil energi, og det trengs derfor mindre elektrisitet for å erstatte fossil energi. Den totale energibruken i et fullelektrifisert samfunn vil dermed ikke være like høy.

Miljødirektoratets rapport viser hvordan vi kan nå regjeringens klimamål for 2030. Tallene viser deres anslag på kraftbehovet om man skal kutte 55 prosent av utslippene. De legger til grunn at vi trenger i overkant av 34 TWh: om lag 10 TWh til transportsektoren, 15 TWh til industri og energiforsyning, og 9 TWh til petroleum.

Disse ulike analysene understreker et svært viktig poeng: Kraftbehovet framover avhenger av konkrete, politiske veivalg.

For Rødt er det helt klart at tiltak for å kutte utslipp fra industri og transport må prioriteres for å sikre en rettferdig miljøpolitikk som samtidig tar vare på natur.

Kraftbehov for å kutte utslipp

Når vi skal kutte fossile utslipp, trengs det mer elektrisitet. Vi har tatt utgangspunkt i rapporter fra Offshore Norge, Statnett og Miljødirektoratet når vi har beregnet hvor mye kraft som trengs.

Rødt vil forsterke Norges klimamål i 2030 fra 55 til 70 prosent utslippskutt. For fastlandsindustrien er derfor kraftforbruket for samtlige identifiserte tiltak for utslippskutt til 2030 tatt med. For transport er kraftbehovet oppjustert fra Miljødirektoratets rapport som forholder seg til målet på 55 prosent, i tråd med Rødts politikk.

Kolonnen for nullutslipp viser altså hva som trengs for å kutte *alle* utslippene.

Disse tre kategoriene fanger det aller meste av utslipp som kan kuttes ved hjelp av utskifting av energikilde, med unntak av noen utslipp fra oppvarming – men til de få formålene det brukes fossil oppvarming enda er det nok ikke snakk om et veldig stort kraftbehov.

Tabell 5: Kraftbehov for å kutte utslipp i tråd med Rødts politikk, pluss elektrifisering av sokkelen

	Behov til 2030	Behov for å nå nullutslipp, mellom 2040 og 2050
Transport, inkl. produksjon av drivstoff.	20 TWh ⁴⁴	44 TWh ⁴⁵
Fastlandsindustri	14 TWh ⁴⁶	25 TWh ⁴⁷
Oljeindustri (elektrifisering av sokkelen m.m.)	15 TWh ⁴⁸	33 TWh ⁴⁹
Samlet kraftbehov	49 TWh	102 TWh

Det krever altså mye kraft å kutte utslipp, men ikke så høyt som det gis inntrykk av fra enkelte partier og selskaper. Om vi dropper elektrifisering av sokkelen, til fordel for å sette krav til selskapene på sokkelen om utslippskutt gjennom utfasing og karbonfangst- og lagring, blir kraftbehovet ennå mindre: 34 TWh til 2030, og 69 TWh for å komme til nullutslipp etter 2040.

Kraftbalansen i Norge med Rødts politikk

Rødt vil sikre at de 34 TWh som skal bidra til å kutte utslipp til 2030 og de 69 TWh som skal bidra til å nå nullutslipp etter 2040 prioriteres til nettopp klimakutt, gjennom å legge utslippskutt til som et prioritert kriterium for tilknytning til kraftnettet.

Samtidig ønsker Rødt å ha mer kraft til overs som må gå til nye industrisatsinger, og bevare et kraftoverskudd for å garantere forsyningssikkerhet.

Rødts plan for kraftproduksjon og sparing gjør at vi har 59 TWh tilgjengelig kraft, utover dagens forbruk i 2030 og 103 TWh mer i 2040. Dropper vi elektrifisering av sokkelen, kan vi altså både kutte nok utslipp og ha kraft igjen til både å ha et overskudd og til å bygge industri.

Tabell 6: Kraftbalanse med Rødts kraftplan

	2030	2040
Kraftoverskudd per 2021	16 TWh	16 TWh
Rødts tiltak for å øke mengden tilgjengelig kraft	+ 43 TWh	+87 TWh
Behov for kraft til utslippskutt fra industri og transport	–34 TWh	–69 TWh
Kraft til overs til kraftoverskudd og ny industri	= 25 TWh	= 34 TWh

Norge sitter igjen med 25 TWh strøm til 2030 og 34 TWh i 2040. I 2040 må rike land som Norge begynne å nærme seg nullutslipp om verdens klimamål skal nås. Derfor er kraftbehovet for å kutte alle utslippene med.

Det er nødvendig å ha mer kraft til overs, etter utslippskutt, for å sikre et kraftoverskudd, noe som er viktig for beredskap og stabile priser, og for å ha nok kraft til å bygge mer industri.

Tallene viser at det er ønsket om å bruke store mengder strøm på elektrifisering av sokkelen som virkelig tvinger frem mer nedbygging av natur. Det er Rødt mot.

Rødts tiltak for å prioritere kraft til riktige formål

- Droppe elektrifisering av sokkelen
- Forby storskala kryptomining
- Strengere regler for datasentre
- Prioriter utslippskutt i industri og transport

Rødt vil si nei til å tappe stikkontaktene på land og sende strømmen til sokkelen, og heller ha en planlagt nedtrapping som starter med de mest forurensende feltene – kombinert med en satsning på karbonfangst- og lagring. Vi må prioritere dyrebar, fornybar vannkraft strengere.

I dag bruker vi omtrent 1 TWh i året på datasentre. Enkelte rapporter, som en Thema Consulting har laget på oppdrag fra NHO, anslår at Norge skal bruke 9 TWh på datasentre i 2030.⁵⁰

Rødt vil ikke prioritere kraft som går til å utvinne kryptovaluta. Det vil være behov for datalagring, og det bør være en statlig oppgave å sikre trygg datalagring, men alle datasentre må kunne dokumentere en form for samfunnsnytte når de søker om tilknytning til kraftnettet, slik at for eksempel et datasenter laget for TikTok ikke tar strøm fra viktige samfunnsoppgaver. Vi anslår at det vil være behov for noe kraft til datasentre, men ikke så mye som de fleste andre legger til grunn.

Utover dette ønsker vi å etablere regler for nettselskapene som gjør at tiltak for utslippskutt fra industri og transport, inkludert produksjon av drivstoff, prioriteres.

Hva gjøres i dag?

Lenge har systemet for tilknytning av nytt forbruk til kraftnettet vært slik at alle får tilknytning om de søker, og at det er prinsippet om først til mølla som gjelder. Det ble hjemlet i energiloven i 2010, men var gjeldende praksis også før det.

Regjeringen har nylig sagt at de har avskaffet dette prinsippet, men Rødt mener grepene ikke er gode nok. Regjeringen har sagt til nettselskapene at de skal prioritere eksisterende nettkunder innen industri o.l. over nye kunder.⁵¹ Men så lenge det finnes kapasitet i strømmettet, skal alle få koble seg til. Også kryptofabrikker. Det mener vi står i motstrid til langsiktig planlegging av kraftforbruket.

Et annet tiltak regjeringen har gjort er å lage en veileder for kommunene hvor et datasenter ønsker å etablere seg. Men veilederen gjelder bare når en ny tomt skal reguleres til et datasenter, ikke når de skal etablere seg på en allerede etablert industritomt.

Dette viser at vi trenger Rødts forslag om prioritering av krafta, med forbud mot storskala kryptoutvinning, strengere krav til datasentre og prioritering av utslippskutt.

Rødts tiltak for å ta tilbake kontroll over krafta

Sette en makspris på strøm for innenlands forbruk.

Strømmen som det koster 12 øre å produsere, blir solgt for det 10-20-dobbelte eller mer. Systemet med børstyrte strømpriser har dermed spilt fallitt. Gjennom 100 år har vi bygd opp et kraftsystem som er folkets felles eie. Nå risikerer vi å kaste det bort.

Vi importerer skyhøye priser på norsk vannkraft fra et europeisk marked, gjennom strømbørsen, utenlandskabler og full innlemmelse i EUs energipolitikk.

Norge kan gå fra å være et land med kraftforedlende industri, til en råvareeksportør av kraft. Dette har ikke stått i mange partiprogrammer, men det er denne politikken olje- og energiministre fra Høyre, Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Frp har ført, med stadig flere utenlandskabler – bygd for kraftselskapenes kommersielle hensyn – og integrering i EUs energimarked og ACER.

Fordi Rødts kraftplan baserer seg på at dagens offentlig eide vannkraftverk, som produserer kraft til en rimelig pris, fortsatt skal være bærebjelken i kraftsystemet, er det mulig å holde kraftprisene nede.

Myndighetene setter hvert år en «konsesjonspris» på vannkraft, som skal gjenspeile produksjonskostnaden på et representativt utvalg vannkraftverk. Den ligger rett under 12 øre. Maksprisen må til enhver tid gjenspeile hva det faktisk koster å produsere.

Rødt ønsker å sette et tak på prisen kraftselskapene kan ta fra kunder i Norge for innenlands strømsalg. Vi har foreslått en makspris på strøm på 35 øre/kWt. I 2022 var den konsumprisjusterte snittprisen på spotpris på kraft fra 2010 til 2020 33 øre/kWt.

Maksprisen må følges av en leveringsplikt for kraftselskapene. Sammen med nettselskapene må de levere strømmen som trengs i sin region. Rødt ønsker å sikre offentlig eierskap i all større kraftproduksjon i Norge, slik at vi kan sikre at denne leveringsplikten overholdes.

Foto: Brage Aronsen.

Toprissystem og krav til energibruk

Det trengs tiltak for å hindre strømsløsing og luksusforbruk. Rødt vil kombinere systemet med makspris med et toprissystem. Slik at vanlig forbruk er rimelig og luksusforbruk koster mer. Dette vil skåne folk flest for høye strømregninger, mens de som bruker altfor mye strøm må betale mer. Det kan innføres gjennom avgiftssystemet. Vi vil innføre dette på en slik måte at det tar hensyn til ulike boligtyper. Kombinert med kraftig forbedrede støtteordninger for energieffektivisering vil det sikre at vi bare bruker den strømmen vi trenger, samtidig som alle har råd til lys og varme i husene sine, og de som bruker mye på ekstra luksusgoder må betale mye.

For næringslivet vil vi innføre strengere krav for energieffektivitet for spesifikke bransjer, og avgifter på for høyt forbruk.

Rødt har fremmet forslag om dette flere ganger, blant annet i juni 2023, da vi foreslo følgende: «Stortinget ber regjeringen utrede tiltak som forhindrer overforbruk og sløsing med strøm, som et toprissystem gjennom avgiftene for husholdningene og strengere energikrav til bedrifter.»

Forslaget fikk bare Rødts stemmer.

Forsyningssikkerhet og kontroll over krafteksporten

Rødt vil ha styring over krafteksporten. I andre europeiske land er gass- og kull- og kjernekraft den regulerbare energikilden, men i motsetning til vannkraft er ikke deres energiresurser alltid «tilgjengelig» på kraftbørsen til full eksportkapasitet. Dette skaper risiko for nedtapping for eksport, slik vi så høsten 2021.

For å sikre forsyningssikkerhet, og av hensyn til den regulerbare vannkraften i Norges unike kvaliteter, trengs det grep for eksportkontroll.

Mens regjeringen har innført en mekanisme som først og fremst regulerer produksjon av vann, ved å øke prisene på markedet, vil vi ha en strengere eksportkontroll som stanser produksjon for eksport når fyllingsgraden er et visst nivå under mediannivå i de viktigste vannmagasinene våre. Det sikrer reell kraftutveksling, og ikke tapping av vannmagasiner til eksport.

Stans og reverser integreringen i EUs energipolitikk

EUs energipolitikk baserer seg på at strømmen skal omsettes i et marked, og målet er at prisen skal bli mest mulig lik på tvers av land. Kontrollorganet ACER er opprettet for å sørge for at landene ikke tar grep som forhindrer dette. I dag ser vi at vannkraft, som er rimelig å produsere, får priser i Norge som om det var importert gasskraft. Dyr strøm i EU får sette prisen på norsk vannkraft. Når det foreslås grep for å forhindre denne prissmitten sies det å være i strid med EØS-avtalen eller med tredje energimarkedspakke.^{52 53} Andre mener at grep for å skille prisen i Norge, fra prisen vi eksporterer strøm for, lar seg gjøre.⁵⁴

Handlingsrommet må avklares. Grep for å skille prisen i Norge fra prisen ved eksport, som gjennom en innlands makspris, og grep for å ta kontroll over eksporten, må være innenfor det demokratiske handlingsrommet vårt. Rødt vil si opp tredje energimarkedspakke og forhandle unntak for vannkraften vår i EØS-avtalen.

EU har vedtatt å liberalisere energipolitikken enda mer, og har innført fjerde energimarkedspakke. Den er enda ikke innført i Norge, men EU presser på.⁵⁵ Fjerde energimarkedspakke vil gi ACER en betydelig utvidet myndighet over krafthandel, og å sette en grense for hvor høy strømprisen kan bli blir forbudt.⁵⁶

Rødt mener at det er på tide å legge ned veto mot fjerde energimarkedspakke. Arbeiderpartiet og Senterpartiet kan ikke bare legge saken i en skuff. Da kan den lett tas opp igjen om en regjering fra høyresida tar over.

Rødts tiltak for å ta kontroll over krafta i kommunene

I år er det kommunevalg. Selv om de største veivalgene i strømpolitikken avgjøres nasjonalt, finnes det flere viktige tiltak kommunene selv kan innføre. Disse tiltakene vil våre folkevalgte kjempe for i alle kommunestyrene vi kommer inn i til høsten.

Ta lokalt eid strømprroduksjon av strømbørsen og innføre makspris

I dag omsettes det meste av strøm i Norge på kraftbørsen NordPool, hvor kraft produsert i Norge og andre får en pris, basert hva den er verdt på et internasjonalt marked. Det finnes også i dag et fastprismarked, men dette er helt markedsbasert og kraftselskapene opererer stort sett slik at de prøver å ikke tjene mindre på fastprisavtaler enn de ville gjort til markedspris. Det er derfor ikke noe som sikrer lavere priser, når prisen på fornybar kraft i Norge settes av priser på fossil energi på kontinentet.

Det er ingen regler som pålegger kraftselskapene å selge strømmen på kraftbørsen, framfor direkte til sluttbruker. Kraftselskaper som vil slutte helt å handle på børsen kan si opp avtalen med NordPool med tre måneders varsel.⁵⁷ En utfordring gjelder skattereglene, siden grunnrenteskatten er basert på spotpris. Men her har Stortinget vedtatt et unntak for langsiktige fastprisavtaler, under nærmere vilkår.

Kommuner og fylkeskommuner som eier eget kraftselskap har mulighet til å styre selskapet, og pålegge dem å sette av kraft som tilbys på rimeligere fastprisavtaler til folk og husholdninger.

I Oslo har Rødt fremmet forslag om å endre omsetningen av den produserte krafta i Hafslund ECO, slik at det kan tilbys strøm utenfor kraftbørsen, og utrede en prismodell med lav og forutsigbar pris, og en høyere pris over et visst forbruk, i tråd med Rødts politikk om et topprissystem.

Dette er tiltak som kan bidra til stabile og forutsigbare priser, før det er innført et nasjonalt system for makspris i tråd med Rødts politikk.

Bruk konsesjonskraft til å innføre makspris for innbyggerne

For noen kommuner er det ikke å bruke eierskapet i kraftselskaper som gjør at de kan tilby makspris, men rettigheter de har fordi det produseres vannkraft i kommunen. De kommunene som har store vannkraftverk får beholde en del av denne krafta til det gjennomsnittlig kostpris er på norsk vannkraft, for tiden litt under 12 øre.

Denne krafta kan kommunene bruke som de vil. Noen kommuner har nok kraft til å tilby alle innbyggere rimelig kraft. Blant disse er Tokke i Telemark og Lærdal i Vestland.

Skal man gjøre dette er det viktig å sørge for at folk med dårlig økonomi ikke blir ekskludert fordi de har dårlig kredittvurdering, slik det først skjedde i Lærdal.⁵⁸

Si nei til naturødeleggende kraftutbygginger lokalt

Mange kommuner har tidligere vedtatt prinsippvedtak mot naturødeleggende vindkraftutbygging i sin kommune. Våren 2023 vedtok Stortinget at det ikke skal være mulig å få konsesjon til vindkraftverk uten at det er vedtatt en reguleringsplan i kommunestyret først. Det gir kommunene mer makt. Ved å fatte tydelige vedtak mot vindkraftutbygging viser kommunene at det ikke er aktuelt.

Rødt fremmet i Stortinget forslag om å endre plan- og bygningsloven slik at de nye bestemmelsene for vindkraft også skal gjelde bakkemonterte solkraftverk. Det fikk bare Rødts stemmer, men Stortinget ba regjeringen komme tilbake til Stortinget med en ny sak om dette.

Kommunestyret kan likevel vedta noen prinsipper for hvordan utbygging av solkraftverk på bakken og eventuell ny vannkraft må skje med strenge naturhensyn og med krav til eierskapet, slik at interesserte utbyggere må ta hensyn til dette.

Sørge for at alle får hjelp med strømregningen

Mange steder i landet har kommuner ikke tatt hensyn til at innbyggere som bor i omsorgsboliger ikke får strømstøtte, og sendt strømregninga videre til beboerne. Det er uakseptabelt. Rødt-folkevalgte flere steder i landet har tatt grep og stanset dette, blant annet i Sandnes. Der fikk Rødt stoppet en flerdobling av strømutgiftene til beboere i kommunens omsorgsboliger.

Innføre ekstra bostøtte og økt sosialhjelp

Strømpriskrisa har ført til drastisk økte boutgifter for mange. Noen kommuner har innført ekstra bostøtte, eller økt sosialhjelp, for å bøte på dette. Her er det viktig å forsikre seg om at kommunen har en praksis som ikke gjør at slik støtte fører til avkortning i vanlig sosialhjelp, og at NAV ikke avkorter slik støtte mot andre ytelser.

Stoppe kraftsløseri lokalt

Mange steder i landet dukker det opp planer om utbygging av datasentre for kryptovaluta.

Kommunene har ikke alle de nødvendige midlene for å stoppe etableringer, da de iblant etablerer seg på tomter som er regulert for industri. I Hadsel ble det mye konflikt, da kommunen prøvde å stanse etablering av et datasenter for kryptovaluta. Området var regulert til lett industri, noe kommunen mente datasenteret ikke var. Statsforvalteren var ikke enig, og mente datasenteret måtte få etablere seg. Heldigvis grep departementet inn og kom med en ny definisjon av lett industri, som gjorde at statsforvalteren fikk avslag.

Det vil derfor være lurt for kommunene å eksplisitt skrive i arealplaner at datasentre ikke er lett industri. Det kan også tas inn andre formuleringer som forhindrer datasentre for krypto og andre dårlige formål.

I Skien fikk Rødt flertall for følgende i behandlingen av kommuneplanen:

«Utover vanlig plan- og byggesaksbehandling skal kommunen verken praktisk eller økonomisk bistå interessenter til etablering av datasentre som inngår i produksjonen av kryptovaluta. Kommunen skal ikke stille arealer for slik virksomhet til disposisjon. Kommunen skal heller ikke inngå utbyggingsavtaler eller lignende økonomiske og praktiske partnerskap med slike utbyggere.»

Det er ikke bare datasentre for kryptovaluta som er kraftsløsing. I saker om etablering av datasentre, hvor kommunen blir involvert, kan politikerne legge som en føring at andre formål også ikke skal prioriteres. Lokalt har Rødt for eksempel jobbet mot etablering av datasenter for TikTok i Hamar.

Støtte til varmepumper og andre energiltak

I Stavanger, hvor Rødt er med og styrer, har flertallet innført egne støtteordninger for varmepumper.⁵⁹ Ordningene har vært veldig populære. Varmepumper er en enkel og tilgjengelig teknologi, men det er også mulig å gi støtte til tiltak som etterisolering, skifte av vinduer og lignende.

Om det er for dyrt støtteordninger hvor kommunen betaler en stor andel av kostnaden, er det også mulig å gi støtte gjennom rentefrie lån. Noen steder har dette blitt gjort gjennom strømselskapet eller nettselskapet, slik at avbetalingen skjer gjennom strømregningen, og der kommunen har eierskap i slike selskaper er dette en mulighet politikerne kan benytte.

Bygg ut solkraft og energieffektiviser kommunens bygg

Rødt går inn for en massiv innsats for å få ned kommunens energibruk gjennom å energieffektivisere og produsere sol på egne tak. Vi vil prioritere å investere i dette i kommuner over hele landet, der vi får innflytelse.

Noter

1. TV2 2019 <https://www.tv2.no/broom/gjennomsnittsbilen-brukes-bare-32-prosent-av-tiden/10548724/>
2. NRK 2023 https://www.nrk.no/klima/vil-33-doble-solkraft-i-norge-pa-syv-ar_-realistisk-1.16279839
3. NOU 2023:3 Energikommisjonen, side 17-18 <https://www.regjeringen.no/contentassets/5f15fcec3143d1bf9cade7da6afe6e/no/pdfs/nou202320230003000dddpdfs.pdf>
4. NRK https://www.nrk.no/norge/ny-beregning_solkraft-kan-bli-storre-enn-vannkraft-i-norge-1.16067979
5. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2022-2023/dok8-202223-057s/>
6. Tall fra SSB. NORSUS 2023, side 2. <https://drive.google.com/file/d/1C3UKPNyZgPwQuvOoOF-gIPFZXtac0kNo/view>
7. Vista analyse 2022, side 26. https://www.nve.no/media/14743/va-rapport_2022-37_varme_til_riktig_pris-utkast_til_nve.pdf
8. NOU 2023:3 Energikommisjonen, side 13 og 14. <https://www.regjeringen.no/contentassets/5f15fcec3143d1bf9cade7da6afe6e/no/pdfs/nou202320230003000dddpdfs.pdf>
9. SSB 2022 <https://www.ssb.no/energi-og-industri/energi/artikler/varmepumper-reduserer-utgiftene-til-stromavhengige-nordmenn>
10. Geo365 <https://geo365.no/ikke-utnyttet-godt-nok/>
11. <https://www.fvn.no/mening/debattinnlegg/i/76mbJB/bakken-er-full-av-energi-la-oss-hente-den-opp>
12. <https://www.dagsavisen.no/debatt/2023/02/21/bergvarme-sparegrisen-i-bakken/>
13. NOU 2023:3 Energikommisjonen, side 46
14. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2022-2023/inns-202223-192s/?m=3&c=False>
15. <https://www.altinget.no/artikkel/marhaug-regjeringen-nekter-skikkelig-stoette-til-energieffektivisering>
16. NOU 2023:3 Energikommisjonen side 13
17. <https://forskersonen.no/arkitektur-bygningsmaterialer-energi/energieffektive-bygg-er-avgjorende-i-det-gronne-skiftet/1367253,samt-epostutveksling-med-forsker>
18. Sandberg, N. H, Sartori, I, Vestrum, M. I, Brattebø, H: Using a segmented dynamic dwelling stock model for scenario analysis of future energy demand: The dwelling stock of Norway 2016–2050. Energy and Buildings 146 (2017) s.220-232
19. NVE 2021:, Langsiktig kraftmarkedanalyse 2021-2040 https://publikasjoner.nve.no/rapport/2021/rapport2021_29.pdf
20. http://publikasjoner.nve.no/rapport/2019/rapport2019_43.pdf, s 12,
21. Side 38 https://publikasjoner.nve.no/rapport/2021/rapport2021_29.pdf
22. Naturvernforbundet, 2019: Fossilfritt Norge. Hvordan fase ut fossil energi innen 2040. https://naturvernforbundet.no/content/uploads/2019/10/MEDIA_FILE_ID_148190__Fossilfritt-Norge-nettversjon.pdf
23. NVE Fakta nr 6/2020
24. Lia, L., Aas, M. N., Killingtveit, Å (2017), "Increased generation from upgrading and extension projects", Hydropower & Dams, 4-2017: 75-78
25. Side 11 https://naturvernforbundet.no/content/uploads/2019/10/MEDIA_FILE_ID_148190__Fossilfritt-Norge-nettversjon.pdf
26. Side 21 https://konkraft.no/contentassets/96be6c19e787412ebff0db3680fd0f00/konkraft-statusrapport-2022_final.pdf
27. <https://e24.no/energi-og-klima/i/15w64e/equinor-utsetter-havvindprosjektet-trollvind>
28. <https://roedt.no/klimaplan22>
29. Alle tall fra Offshore Norge er fra Konkrafts statusrapport for 2022. Side 24. https://offshorenorge.no/contentassets/1132fd4d476249059346ddea4d5f77fb/konkraft-statusrapport-2022_final.pdf
30. Side 30 https://publikasjoner.nve.no/rapport/2021/rapport2021_29.pdf
31. Klimatiltak i Norge mot 2030, side 64 <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2023/juni-2023/klimatiltak-i-norge-mot-2030/>
32. <https://zero.no/wp-content/uploads/2023/06/Zerorapporten-2023.pdf>

33. Et Elektrisk Norge, side 11 <https://www.statnett.no/om-statnett/nyheter-og-pressemedlinger/nyhetsarkiv-2019/slik-kan-norge-bli-et-elektrisk-samfunn/>
34. Se sammendrag fra NINAs rapport <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2687745>
35. Havforskningsinstituttet 2023 <https://www.hi.no/hi/nyheter/2023/april/hvordan-vil-havvind-pavirke-livet-i-havet-slik-finner-havforskerne-svar>
36. Side 15 <https://www.regjeringen.no/contentassets/5f15fcec3143d1bf9cade7da6afe6e/no/pdfs/nou202320230003000dddpdfs.pdf>
37. Langsiktig kraftmarkedsanalyse, NVE. 2021. https://publikasjoner.nve.no/rapport/2021/rapport2021_29.pdf
38. NOU 2023:3 Side 10 <https://www.regjeringen.no/contentassets/5f15fcec3143d1bf9cade7da6afe6e/no/pdfs/nou202320230003000dddpdfs.pdf>
39. Alle tall for Statnett er her <https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/planer-og-analyser/lma/forbruksutvikling-i-norge-2022-2050-delrapport-til-lma-2022-2050.pdf>
40. <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2023/juni-2023/storstilt-klimamobilisering-ma-til/>
41. <https://www.nho.no/siteassets/publikasjoner/ak-2023/nho-55-twh-ny-krafttilgang-sluttrapport.pdf>
42. https://www.pwc.no/no/publikasjoner/kraft_nok_til_det_groenne_skiftet.pdf
43. Både fastlandet og sokkelen
44. Miljødirektoratet. Nullvekstscenario inkl. produksjon av drivstoff til transport. Justert opp for 70% kutt. <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/november/kraftbehov-til-transport-nullutslippsscenarioer-for-2050/>
45. Miljødirektoratet. Nullvekstscenario inkl. transport. <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/november/kraftbehov-til-transport-nullutslippsscenarioer-for-2050/>
46. Miljødirektoratet <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/september/gronn-omstilling-klimatiltaksanalyse/>
47. Prosess21 https://www.prosess21.no/contentassets/39713b28868a41858fc2c8a5ff347c0b/nf_prosess21_ekspertgrupperapport_kraftmarkedet_def_131020.pdf
48. Offshore Norge https://offshorenorge.no/contentassets/1132fd4d476249059346ddea4d5f77fb/konkraft-statusrapport-2022_final.pdf
49. Statnett <https://www.statnett.no/om-statnett/nyheter-og-pressemedlinger/nyhetsarkiv-2019/slik-kan-norge-bli-et-elektrisk-samfunn/>
50. THEMA Consulting 2022. <https://www.nho.no/siteassets/publikasjoner/ak-2023/nho-55-twh-ny-krafttilgang-sluttrapport.pdf>
51. Regjeringen 2023 <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringen-legger-fram-handlingsplan-for-raskere-nettutbygging-og-bedre-utnyttelse-av-nettet/id2972113/>
52. <https://www.aftenbladet.no/okonomi/i/MoPmO5/ntb-erfarer-eu-avtale-hindrer-norge-i-aa-todele-stroemmarkedet>
53. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2023/01/18/aasland-om-toprismodell-ingen-kvikkfiks/>
54. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2022/12/23/eos-ekspert-mulig-med-egen-prissone-for-stromeksport/>
55. <https://energiogklima.no/nyhet/brussel/fiskestrid-skaper-darlig-klima-mellom-norge-og-eu/>
56. Side 45 [https://www.eu.dk/samling/20161/kommissionsforslag/kom\(2016\)0861/kommissionsforslag/1363663/1726775/index.htm](https://www.eu.dk/samling/20161/kommissionsforslag/kom(2016)0861/kommissionsforslag/1363663/1726775/index.htm)
57. https://www.nordpoolgroup.com/48fb00/globalassets/download-center/rules-and-regulations/participant_agreement_valid-from-1-february-2019.pdf
58. https://www.nrk.no/vestland/her-far-du-billig-straum_-om-du-har-orden-i-okonomien-1.16410689
59. <https://www.stavanger.kommune.no/renovasjon-og-miljo/miljo-og-klima/varmepumpetilsudd/>

